

3. Mercurius – medisch gezien

In dit artikel wilde ik met u enkele zaken uit de medische astrologie met u delen die betrekking hebben op de planeet Mercurius. In enkele vorige nieuwsbrieven zijn er al enkele artikelen over de planeet Mercurius verschenen, en het leek mij een aardig idee om in deze aflevering de combinatie medische astrologie en de planeet Mercurius toe te lichten.

Ik zal een aantal gezichtspunten van de Ouden over Mercurius aanhalen en ook een aantal van de meer moderne astrologen. Tussen deze twee uitersten zit nog ongelooflijk veel ander materiaal dat onmogelijk hier besproken kan worden. Hopelijk zal het hier gepubliceerde u een idee geven over hoe er over dit kleine beweeglijke planeetje werd gedacht in samenhang met gezondheid en ziekte.

MERCURIUS is een zeer veelzijdige planeet. In alle Hellenistische literatuur wordt de planeet afgeschilderd als zowel mannelijk als vrouwelijk en zowel benefic als malefic al naar gelang de plaats die hij inneemt ten opzichte van de Zon en de andere planeten. **Ptolemeus**¹ schrijft in de **Tetrabiblos Boek-1, H4** het volgende: "...Mercurius wordt op sommige tijden beschouwd als uitdrogend én vocht-absorberend, want hij is qua lengte nooit ver verwijderd van de hitte van de Zon, een ook weer bevochtigend, want hij is direct volgend op de sfeer van de Maan, die het dichtst bij de Aarde staat, en hij verandert snel van het één in het ander, als het ware geïnspireerd door zijn beweging in de nabijheid van de Zon...".

En in **H5** over malefics en benefics: "...Mercurius wordt geacht beide krachten (benefic en malefic) te hebben al naar gelang de verbindingen die hij heeft met de andere planeten..". In **H6** over mannelijk- en vrouwelijkheid: "...en Mercurius is van beide geslachten net zoals hij tegelijkertijd warmte en vocht produceert..".

In Boek-2, **H9** vertelt Ptolemeus over Mercurius als hij de voornaamste planeet in de horoskoop zou zijn: "...als hij in aspect is met de malefics veroorzaakt hij ziekten die met verdroging in verband staan, dagelijkse koortsen, (droge) hoesten, opstijgingen en teringachtige ziekten...".

In het belangrijke **Boek-3 H17** over ziekten en verwondingen schrijft Ptolemeus o.a. "...Mercurius assisteert voornamelijk in het verlengen van de kwade invloeden wanneer hij is verbonden met Saturnus, neigend naar koude en continu in actie roepen van reumatiek en opeenhopingen van vloeistoffen, vooral rond de borst, keel en de maag. Wanneer hij is verbonden met Mars, dan voegt hij zijn kracht toe om grotere verdroging te produceren, zoals in gevallen van zwerende zere ogen, korstjes en roofjes van de huid, abcessen, wondroos, wild eczeem, huiduitstorting, galstoornissen, waanzinnigheid en onverklaarbare ziekten.....".

In **hoofdstuk 18** over de toestand van de menselijke geest schrijft Ptolemeus: "...de kwaliteit van de geest die de rede en de gedachten betreft, worden bepaald door middel van de toestand van Mercurius en de kwaliteiten van het gevoelige en irrationele deel door één van de Lichten die meer lichamelijk is, en dat is de Maan en door de planeten die met haar geconfigureerd staan in haar separaties en applicaties..." en verder.. "...want de verschillen tussen de tekens waarin Mercurius en de Maan staan, en de planeten die deze tekens beheersen, kunnen veel bijdragen aan het karakter van de geest...".

De Ouden vonden het nog het allerbelangrijkste dat Mercurius en de Maan op de een of andere manier met elkaar verbonden waren, zelfs al was het door een moeilijk aspect. Beter nog een moeilijk aspect dan helemaal geen aspect. Behalve Mercurius en de Maan met elkaar in aspect, vonden de Ouden het ook belangrijk dat Mercurius of de Maan op zichzelf ook geaspecteerd werden door andere planeten. Een ongeaspecteerde Mercurius of Maan zou voor de geestelijke vermogens een zware belemmering zijn.

In **hoofdstuk-19** over de ziekten van de geest (ziel) schrijft Ptolemeus: "...aangezien de ziekten van de ziel in zekere zin zijn afgeleid van de eigenschappen van de ziel, is het toch nodig om de positie van Mercurius en de Maan ten opzichte van elkaar te observeren (op te schrijven), maar ook ten opzichte van de hoekpunten van de horoskoop en ten opzichte van de andere planeten wier aard het is om kwaad te doen, want alhoewel Mercurius en de Maan met elkaar onverbonden kunnen zijn of met de Oostelijke horizon, indien ze omsingeld worden, of in vierkant staan of in oppositie met planeten die niet harmonieus zijn, ze een verscheidenheid aan ziekten kunnen veroorzaken die de ziel betreffen..".

In **Boek-4, hoofdstuk-9** over de manier van de dood schrijft Ptolemeus: "...Mercurius geeft de dood aan door waanzin, krankzinnigheid, verbijstering, melancholie, epilepsie, door ziekten die vergezeld gaan met hoesten en oprispingen en door allerlei kwalen die te maken hebben met extreme uitdrogingsverschijnselen...".

U ziet dus dat Ptolemeus grote waarde hecht aan een geaspecteerde Mercurius voor een goede toestand van de geest, maar ook voor de gezondheid in het algemeen. Behalve Ptolemeus, die leefde in de 2^e eeuw na Chr. waren er nog meer prominente astrologen die iets te schrijven hadden over de planeet Mercurius.

Rhetorius, de "Egyptenaar"

Rhetorius, "de Egyptenaar" (6^e eeuw n. Chr.)², heeft een compendium geschreven, voornamelijk gebaseerd op de geschriften van astrologen die vóór zijn tijd leefden, zoals Dorotheus, Ptolemeus, Vettius Valens, Porphyrius en vooral van Antiochus (van Athene). In dit compendium treffen wij passages aan over ziekten, aandoeningen en ongelukken (naast een heleboel andere zaken) die derhalve geschreven zijn in een tijdsperiode van grofweg de 1^e eeuw voor Chr. tot de 5^e eeuw na Chr., dus ruim 600 jaar. Wij kunnen dus kennismaken met het kennispeil over ziekten en aandoeningen die deze Ouden hadden. Omdat de hoeveelheid tekst groot is, maak ik een selectie van enkele passages die te maken hebben met de planeet Mercurius inzake ziekten en aandoeningen (soms ook ongelukken).

In **hoofdstuk-65** over "gekken en epileptici" wordt geschreven: "...Als de Maan en Saturnus in de ASC staan en Mercurius gaat onder (dus pal tegenover de ASC), dan geeft het waanzinnigen en gestoorde personen, vooral wanneer aspecten van de goede planeten ontbreken.... dit gebeurt ook wanneer Mercurius en Saturnus in de ASC staan en Mars onder gaat, zonder de hulp van Jupiter of Venus.... de Maan in de ASC en Saturnus in het MC en Mercurius ondergaand geeft waanzinnige of gestoorde mensen aan....".

Hoofdstuk-61 gaat hoofdzakelijk over ziekten en begint aldus:

"...de Ouden hebben inderdaad vele zaken geschreven over het onderwerp van verwondingen en ziekten en ik zal hieronder hun algemene en duidelijke voorschriften laten zien die de waarheid van de zaak tonen met hun eigen voorbeelden..... want het is duidelijk dat malefics **alleen** [dus zonder andere planeten erbij- JL] in de hoekhuizen of in de opvolgende huizen of die de Lichten aspecteren, verwondingen en ziekten veroorzaken. Als de malefics oriëntaal zijn dan veroorzaken ze verwondingen, maar als ze occidentaal zijn, veroorzaken ze ziekten... zo ook voor de Maan: als zij van de Malefics **alleen** separeert, dan veroorzaakt zij verwondingen of ziekten en als het zesde huis en diens heerser door de malefics **alleen** worden geaspecteerd (zonder de tussenkomst van de benefics) dan veroorzaken zij verwondingen en ziekten....als de heerser van het zesde huis in de ASC staat in een tropisch teken, dan veroorzaakt het een verwonding aan de ogen. Maar als het zesde huis en zijn heerser in een waterteken staan én geaspecteerd worden door Saturnus, dan komen er stoornissen veroorzaakt door vocht en water en geeft het dysenterie, etc. Een soortgelijke aspectering door Mars geeft verwondingen als gevolg van (hete) baden of koken en dergelijke..".

In hetzelfde boek wordt in een bijlage een overzicht gegeven van zaken met betrekking tot tekens en de planeten. Deze informatie is hoogstwaarschijnlijk afkomstig van **Teucer van Babylonië** die leefde vóór Vettius Valens, dus waarschijnlijk in de eerste helft van de 2^e eeuw n. Chr. De aanduiding Babylon betreft hier een stadsdeel van het vroegere Cairo en heeft niets te maken met het land Babylonië.

Mij hier weer beperkend tot Mercurius en derhalve tot de tekens Tweelingen en Maagd, dan is hier te lezen:

".... Gemini beheerst de schouders en de handen, Maagd beheerst de buik, de ingewanden en de verborgen delen...Mercurius is soms nat en soms droog, hij beheerst de handen, de schouders, de vingers, de gewrichten, de buik, de ingewanden, de nieren, de arteriën en bloedvaten en de tong, samen met Mars deelt hij de mond...bij slechte positie en slechte aspecten kan het de dood aangeven door waanzinnigheid, extase, melancholie, epilepsie en andere soortgelijke ziekten, ook de dood door extreme verdroging....".

Als u alles zou opsommen over de lichamelijke zaken van Mercurius als heerser van de tekens Tweelingen en Maagd, dan heeft u hier reeds een behoorlijke lijst. De Ouden hebben in het geval van ziekten en aandoeningen van Mercurius voornamelijk de psychische effecten benadrukt, zoals waanzin, gestoordheid en epileptische toevallen, die zij in die tijd als een stoornis van de normale hersenwerking zagen.

De Arabische astrologen uit de periode tussen de 8^e en de 11^e eeuw hebben voornamelijk de kennis gebruikt van de Hellenistische astrologen. Ook latere astrologen bouwden op deze kennis. Zo is in hoofdstuk-3 over de planeten uit het machtige werk **Liber Astronomiae** van **Guido Bonatti**³ uit de 13^e eeuw vrijwel niets nieuws te vinden ten opzichte van de werken van de Arabieren en de Hellenisten. Wij moeten dus een langere tijd wachten op meer gedetailleerde informatie over de ziektebeelden en lichaamsdelen die onder de heerschappij van Mercurius staan.

In het geweldige boek over uurhoekastrologie "**Christian Astrology**" van **William Lilly**⁴ uit 1647 vinden wij in Boek-1, hoofdstuk-13 ongeveer dezelfde betekenissen terug, maar dat is niet zo verrassend, want Lilly bestudeerde alle werken van de Ouden, vooral Ptolemeus en de latere Arabieren.

Max Heindel

Wanneer in het begin van de 20^e eeuw het boek "**Astro-Diagnose**" van **Max Heindel**⁵ en Augusta Foss-Heindel uitkomt, treffen wij een redelijk complete uiteenzetting aan van de anatomische en psychologische eigenschappen van de zodiaktekens, de planeten en de huizen waarin beide zich manifesteren. In dit boek staat onder Gemini het volgende beschreven:

"...beheerst de armen, handen, schouders, longen, thymusklier, bovenste ribben, luchtpijp, slijmvliesen, haarbuisjes, ademhaling en zuurstofvoorziening van het bloed... de Gemini-mens is aan nerveuze storingen onderhevig, daar dit tot de beweeglijke tekens behoort, is de persoon die dit teken rijzende heeft, meestal zeer zorgeloos ten opzichte van zijn gezondheid en levenswijze en daardoor treft men hier meer tuberculoselijders aan dan onder een van de andere elf tekens...,de ziekten die onder Gemini vallen, zijn longlijden, bronchitis, astma, longontsteking, toring, pleuris en zenuwstoringen...".

Onder Maagd, het andere teken dat onder de heerschappij van Mercurius staat, vinden wij het volgende:

"....Virgo, een vrouwelijk, negatief teken heeft minder weerstandsvermogen dan het teken Leo, maar toch kan het een vrij grote spanning verdragen, daar het een nerveus, taai gestel vertegenwoordigt. Daar het een negatieve aanleg bezit, is het geneigd zich door de omstandigheden te laten leiden en laat hij zijn wilskracht niet gelden om de zegepraal te behalen...mensen onder Virgo lopen veel kans om chronische lijders te worden... het beheerst de buikstreek, de ingewanden, het onderste gedeelte van de lever, de milt, de twaalfvingerige darm en het sympathisch zenuwstelsel... de ziekten zijn o.a. krampen in de ingewanden, gassen, koliek, onvoldoende voeding, diarree, constipatie, buikvliesontsteking, cholera, dysenterie, wormen, ingewanden catarre en blindedarmontsteking...".

J.C. van Wageningen

In het boek *Astrologie en Geneeskunde* van **J.C. Van Wageningen**⁶ uit 1954 treffen wij ook meer uitgebreide opsommingen aan van de werking van Mercurius, zoals:

Oerwerking: vibratie.

Kwaliteiten der werking: transmigrerend, amalgamatisch, zacht-prikkelend.

Fysiologische functie: de bewustzijn-, zintuig- en zenuwwerkingen, het spijsverteringsproces, de innervatie der verschillende organen.

Pathologische werking: overmatig beweeglijk, neuralgisch en neurotisch.

Therapeutische werking: beweeglijk makend, alternerend, het natuurlijk ritme herstellend.

Cornelis Gorter

In het boek *Planetenloop en Mensenlot* van **Cornelis Gorter**⁷ komt het volgende voor over dit kleine planeetje:

"... zijn natuur is koud en droog, biologisch heeft Mercurius invloed op het zenuwstelsel, waarbij vooral de bewegingszenuwen onder zijn invloed komen, terwijl deze planeet tezamen met de Maan de hersensubstantie en de hersenfuncties beheerst... bij gunstige aspecten valt dan weer een uitstekend werkend zenuwapparaat waar te nemen, terwijl ook de hersenen normaal functioneren, slechte aspecten veroorzaken zenuwkrampen en kunnen als inwerking op de hersenfuncties leiden tot een onevenwichtige geest met variaties tot krankzinnigheid toe....ongunstige aspecten veroorzaken maar al te vaak nerveuze aandoeningen welke weer leiden tot waanvoorstellingen, vooringenomenheid en intellectuele mislukking..".

+++++++

+++++

+++

+

Conclusies

Als u al het bovenstaande nog eens goed overleest en alle lichaamsdelen, werkingen en ziekten noteert op een afzonderlijke regel van een vel papier, waarbij u de namen zet van de astrologen, dan zult u constateren dat **de Ouden eigenlijk alles hebben beschreven** dat daarna door de modernere astrologen nog eens dunnetjes werd overgedaan. De toegevoegde waarde van enkele modernere astrologen is dat zij de sterk ontwikkelde ziekteleer en de anatomie hebben gebruikt om de invloed van tekens en planeten (en in mindere mate de huizen) nader te classificeren. Hierbij is **J.C. Van Wageningen** nog het verst gegaan door de vele tientallen ziektegevallen die hij kreeg aangeleverd astrologisch te analyseren en ze op bijna encyclopedische wijze te catalogiseren.

Max Heindel heeft baanbrekend werk verricht met zijn behandelmethoden die gestoeld waren op een mix van astrologie en theosofie. Het verrassende bij Heindel is dat symptomen van ziekten geclassificeerd worden onder de zodiaktekens en planeten, maar dat onderliggende oorzaak veelal een heel andere is die door andere tekens en planeten wordt aangegeven dan men zou verwachten. Een nadere bestudering van zijn boeken is zeer aan te bevelen en zal u tot nieuwe inzichten leiden.

Voor ons als "gewone" astrologiebeoefenaars is het meer dan voldoende om de werking van Mercurius op lichaam en geest te kennen zoals die hierboven door diverse astrologen is beschreven. Als u een horoskoop van iemand zou behandelen dan kunt u al flink wat zaken destilleren uit de radix.

Het zou waarschijnlijk veel te ver gaan om eventueel te kunnen vertellen dat de alfacellen in van de Eilandjes van Langerhans te veel glucagon produceren door een driehoek van Jupiter vanuit Maagd. Wij moeten ons niet de status van een arts of een specialist gaan aanmeten. De astrologische wetmatigheden van ziekten en aandoeningen zijn nog steeds onvoldoende beschreven door het ontbreken van onderzochte gevallen in samenhang met de horoskoop (inclusief progressies), simpelweg omdat te weinig artsen gebruik maken van astrologie als hulpmiddel bij een diagnose of als onderzoeksgebied.

Elke tijdsperiode brengt zijn eigen astrologen voort en elk van die astrologen heeft bepaalde bekwaamheden of bepaalde kennisniveaus. Zo kende het begin van de 20^e eeuw zeer knappe astrologen, zoals Van Wageningen, Gorter, Carter, Cornell, Vehlow die de astrologie echt iets nieuws te brengen hadden. Zonder de hulpmiddelen als computers, maar gewoon met het handje de berekeningen doen en alles rubriceren en catalogiseren. Zij hadden het vele malen moeilijker dan wij tegenwoordig en toch wisten zij kwalitatief veel hogere zaken voort te brengen dan de hedendaagse astrologen. Onze gezondheidszorg en het medisch peil in Nederland is internationaal gezien nog steeds zeer hoog. Of dit op astrologisch vlak ook zo is, waag ik te betwijfelen. Ik denk dat astrologisch Nederland voor het kennisniveau weer helemaal terug moet naar de Ouden, de Arabieren en de astrologen van de 17^e en 19^e eeuw. Er is nu literatuur voldoende beschikbaar uit de oude tijden door alle vertalingen van de vele manuscripten. Zolang wij ons steeds opnieuw laten verblinden door "uitvindingen" zoals Cheiron en betekenisloze meteorieten, dan zal astrologisch Nederland geen stap voorwaarts zetten. Het toverwoord is: terug naar de Ouden ■

Johan Ligteneigen

Literatuurverwijzingen:

1. **Ptolemy:** Tetrabiblos or Quadripartite being Four Books of the Influence of the Stars: W. Foulsham & Co - London (?), 164 blz. incl. extract Almagest and the whole of his Centiloquy.
2. **Rhetorius the Egyptian,** "Astrological Compendium containing His explanation and Narration of The Whole Art of Astrology", vertaald en bewerkt door James Herschel Holden, American Federation of Astrologers – Tempe (AZ), 2009, 224 blz.
3. **Guido Bonatti, "Liber Astronomiae"** ofwel "Book of Astronomy", vertaald en bewerkt door Benjamin N. Dykes PhD, The Cazimi Press, Minnesota, USA, 2007.
4. **William Lilly,** "Christian Astrology", Astrology Center of America, Bel Air (USA), oorspr. 1647, vertaald en bewerkt in 2006
5. **Max Heindel en Augusta Foss-Heindel,** "Astro-diagnose, een handleiding bij de genezing", Amsterdam, Gnosis, 1932, 233 blz.
6. **J.C. van Wageningen,** "Astrologie en Geneeskunde", Belrose – Rotterdam, 1954 en herdruk uit 1976.
1. **Cornelis Gorter,** "Planetenloop en Mensenlot", J. Couvreur - Den Haag (1934), 457 blz.